

CHƯƠNG TRÌNH GIẢM PHÁT THẢI KHU VỰC TÂY NGUYÊN VÀ NAM TRUNG BỘ

I. Giới thiệu về Liên minh giảm phát thải thông qua tăng cường tài chính lâm nghiệp

Liên minh giảm phát thải thông qua tăng cường tài chính lâm nghiệp (LEAF) là một Sáng kiến công - tư toàn cầu được thành lập vào năm 2021 nhằm mục tiêu ngăn chặn nạn mất rừng và suy thoái rừng nhiệt đới thông qua cung cấp tài chính cho các nỗ lực quản lý, bảo vệ rừng quy mô lớn. Liên minh này tập hợp các quốc gia/địa phương có rừng, doanh nghiệp và chính phủ tài trợ tham gia vào các giao dịch mua bán tín chỉ các-bon chất lượng cao. Thông qua LEAF, các quốc gia/địa phương có rừng có thể bán tín chỉ các-bon cho người mua là thành viên doanh nghiệp hoặc chính phủ tài trợ của LEAF. Hiện tại có 4 Chính phủ tài trợ (Hoa Kỳ, Na Uy, Anh, Hàn Quốc) và 30 doanh nghiệp lớn (Amazon, Nestlé, Salesforce, Unilever, Bayer, E.On, PWC, Delta, BlackRock, Burberry, EY, Indytex, Intertek, Worldmart, SAP, Landsec...) tham gia cung cấp tài chính cho LEAF.

LEAF được điều hành bởi Tổ chức Tăng cường tài chính Lâm nghiệp (Emergent). Tổ chức Emergent là một tổ chức phi lợi nhuận, đăng ký tại Hoa Kỳ.

Hiện có 27 quốc gia tham gia LEAF, trong đó, có 14 quốc gia/địa phương đã ký Ý định thư/Biên bản hợp tác và 4 quốc gia/địa phương đã ký ERPA gồm: Ghana, Cô-xta Ri-ca, Ê-cu-a-đo, bang Para (Bra-xin).

II. Việt Nam tham gia Liên minh LEAF

Sau khi thành lập, Liên minh LEAF kêu gọi các quốc gia hoặc địa phương có rừng nhiệt đới xây dựng đề xuất chương trình/dự án giảm phát thải từ rừng, gửi Liên minh LEAF đề nghị hỗ trợ cung cấp tài chính chi trả kết quả giảm phát thải thông qua việc đàm phán, ký kết Thỏa thuận mua bán giảm phát thải từ rừng (Thỏa thuận ERPA). Đề xuất chương trình/dự án phải xây dựng theo tiêu chuẩn ART-TREES do Nền tảng giao dịch REDD+ quản lý (viết tắt là ART). Theo yêu cầu của tiêu chuẩn ART-TREES, diện tích rừng của dự án tối thiểu là 2,5 triệu ha rừng¹.

Với sự hỗ trợ của Chương trình UN REDD toàn cầu (thông qua Tổ chức FAO và UNEP), Tổng cục Lâm nghiệp (nay là Cục Lâm nghiệp và Kiểm lâm) đã xây dựng đề xuất chương trình giảm phát thải thực hiện tại 11 tỉnh khu vực Tây Nguyên và Nam Trung Bộ², nộp Liên minh LEAF vào tháng 7/2021.

¹ Trường hợp quốc gia có diện tích rừng dưới 2,5 triệu ha thì có thể tham gia mà không cần áp dụng ngưỡng quy mô này.

² Gồm các tỉnh: Gia Lai, Đắk Lắk, Đắk Nông, Kon Tum, Lâm Đồng, Quảng Ngãi, Bình Định, Phú Yên, Khánh Hòa, Ninh Thuận, Bình Thuận. Hiện đã sát nhập thành 5 tỉnh gồm: Gia Lai, Lâm Đồng, Đắk Lắk, Quảng Ngãi và Khánh Hòa.

Ngày 31/10/2022 tại Hội nghị các bên tham gia Công ước khung của Liên Hợp quốc về biến đổi khí hậu lần thứ 26 (COP26), dưới sự chứng kiến của Thủ tướng Chính phủ, Bộ trưởng Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn (Nay là Bộ Nông nghiệp và Môi trường) ký Ý định thư với Tổ chức Emergent. Theo đó, Việt Nam dự kiến chuyển nhượng 5,15 triệu tấn CO₂ từ 11 tỉnh khu vực Tây Nguyên và Nam Trung Bộ giai đoạn 2022-2026³ với giá 10 USD/tấn thông qua Thỏa thuận mua bán giảm phát thải (ERPA). Toàn bộ lượng tín chỉ này sẽ được giữ lại để tính vào đóng góp do quốc gia tự quyết định (NDC) của Việt Nam.

Cục Lâm nghiệp và Kiểm lâm được Bộ Nông nghiệp và Môi trường giao chủ trì xây dựng hồ sơ đăng ký và đề nghị cấp tín chỉ giảm phát thải theo tiêu chuẩn ART-TREES và tham mưu Bộ Nông nghiệp và Môi trường tổ chức đàm phán, ký kết Thỏa thuận mua bán giảm phát thải khu vực Tây Nguyên và Nam Trung Bộ giữa Việt Nam và Tổ chức Emergent theo Ý định thư đã ký năm 2022. Cục Lâm nghiệp và Kiểm lâm cũng là cơ quan chủ trì tham mưu Bộ hoàn thiện các điều kiện hiệu lực để triển khai Thỏa thuận ERPA sau khi ký kết, bao gồm: xây dựng kế hoạch sử dụng nguồn tiền thu được từ Thỏa thuận ERPA phù hợp với quy định pháp luật Việt Nam và Thỏa thuận ERPA. Quỹ Bảo vệ và phát triển rừng Việt Nam (VNFF) là đơn vị tiếp nhận nguồn tiền từ Thỏa thuận ERPA và điều phối, chia sẻ nguồn tiền cho các địa phương theo kế hoạch sử dụng nguồn tiền được phê duyệt.

III. Chương trình giảm phát thải khu vực Tây Nguyên và Nam Trung Bộ

Tính đến năm 2020, diện tích rừng của 11 tỉnh tham gia LEAF (nay là 5 tỉnh) là 4,26 triệu ha rừng (chiếm khoảng 29% diện tích rừng của cả nước) trong đó 3,24 triệu ha rừng tự nhiên và 1,02 triệu ha rừng trồng. Giai đoạn tham chiếu từ 2016-2020, giai đoạn cấp tín chỉ từ 2021-2025. Khu vực Tây Nguyên và Nam Trung Bộ có hơn 40 cộng đồng dân tộc thiểu số sinh sống. Tuy nhiên, qua điều tra, khu vực rừng tự nhiên được tính toán để đề nghị cấp tín chỉ giảm phát thải chỉ có khoảng 20 dân tộc thiểu số, bao gồm: Êđê, Gia Rai, Ba Na, Xơ Đăng, Cơ Ho, Mnong, Mạ, Giẻ Triêng, Chu Ru, Mường, Thái, Hoa, Dao, Hre, Bru, Sán Chay, Khmer, Tày, Nùng, Mông.

Theo tính toán tại đề xuất Chương trình, dự kiến toàn vùng sẽ tạo ra khoảng 20 triệu tín chỉ giảm phát thải từ rừng cho giai đoạn 2021-2025. Theo kết quả báo cáo đề nghị cấp tín chỉ kỳ đầu cho năm 2021 và 2022, toàn vùng tạo ra khoảng 9 triệu tấn CO₂td, kết quả này được tạo ra từ rừng tự nhiên, rừng trồng không có kết quả.

³ Đã được thay đổi thành giai đoạn 2021-2025